

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Pidämme esitettyjä uudistuksia kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten osalta kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina. Kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestäminen jatkossa työvoimakoulutuksena sekä vastuun keskittäminen työvoimaviranomaiselle selkeyttävät järjestelmää ja vahvistavat koulutusten työelämälähtöisyyttä sekä kuntien kokonaisvastuuta.

Uudistuksen toteuttaminen edellyttää säädettäväksi siirtymäaikaa. Nyt esitetty aikataulu, ilman siirtymäaikaa vaikeuttaa uusien koulutusten huolellista suunnittelua, hankintojen valmistelua sekä toiminnan käynnistämistä.

Kuntaliitto korostaa, että koulutuskokonaisuuden uudistamisen onnistumisen kannalta keskeistä on, että rahoitus on oikein mitoitettu ja selkeästi perusteltu. Esityksessä lukutaitokoulutuksen siirtyväksi rahoitukseksi osoitettu 3,1 miljoonaa euroa perustuu arvioon aiemmin lukutaitokoulutukseen kohdentuneesta rahoitustasosta, eikä koulutuksen todellisiin kustannuksiin.

Rahoituksen siirtäminen sellaisenaan kunnille ei siten huomioi toimintaympäristön muutosta eikä uusia järjestämisvastuun edellyttämiä kustannuksia, kuten hankintaan ja hallinnointiin liittyviä tehtäviä. Kuntaliitto katsoo, että rahoitus näyttäytyy kokonaisuutena alimitoitettuna. Vaikka muutoksella ei arvioida olevan vaikutuksia julkiseen talouteen, se käytännössä siirtää kustannusriskiä kunnille, mikäli rahoitus ei vastaa koulutuksen todellisia järjestämiskustannuksia. Työvoimaviranomaisille osoitetun uuden tehtävän rahoituksen tulisi vastata todellisia kustannuksia rahoitusperiaatteen mukaisesti.

Osana hallituksen esitystä ehdotetaan myös osana laskennallista korvausta maksettavan kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirtoa peruspalvelujen valtionosuuteen. **Rahoituksen selkeyttäminen on kannatettava tavoite. Samalla on välttämätöntä varmistaa, ettei siirto tosiasiallisesti johda kuntien rahoituksen heikentymiseen.**

Lukutaitokoulutuksen arvioitu määrärahataso ja laskennallisen korvauksen esitetty siirtyvä rahoitus edellyttävät tarkempaa avaamista, jotta

uudistuksen taloudellisia vaikutuksia voidaan arvioida luotettavasti. Hallituksen esityksessä tulee esittää selkeästi ne oletukset ja laskentamallit, joihin siirtyvän rahoituksen määrä perustuu.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Kotoutumislain uudistus on lisännyt merkittävästi kuntien vastuuta samaan aikaan, kun kotoutumisen rahoitusta on toistuvasti leikattu. Rahoitusleikkaukset ovat erityisen haastavia tilanteessa, jossa kunnille osoitetaan samanaikaisesti uusia tehtäviä. Tässä hallituksen esityksessä kunnille kohdistuvat rahoitusleikkaukset, yhteensä noin 36,6 miljoonaa euroa, heikentävät kuntien edellytyksiä toteuttaa lakisääteisiä tehtäviään.

Kotoutumispalvelut ovat keskeisiä maahanmuuttajien kielitaidon, työmarkkina- ja osallisuuden vahvistamisessa. Niihin kohdistuvat leikkaukset heikentävät suoraan maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edellytyksiä.

Kotoutumislain mukaiset laskennalliset korvaukset ovat monille kunnille keskeinen rahoituslähde kotoutumispalvelujen järjestämisessä. Vaikka korvaukset määräytyvät pakolaistaustaisten henkilöiden perusteella, niiden vähentäminen heijastuu käytännössä koko kotoutumisen palvelukokonaisuuteen. Yhdistettynä kunnille maksettavista vastaanottoon varautumisen korvauksista luopumiseen, leikkaukset voivat myös heikentää kuntien halukkuutta vastaanottaa kiintiöpakolaisia, erityisesti pienissä kunnissa.

Samanaikaisesti kotoutumiskoulutusten kokonaisuudessa tehtävät muutokset lisäävät työvoimaviranomaisten vastuulla olevan työvoimakoulutuksen volyyymiä. Kun tähän yhdistetään rahoitusleikkaukset ja uusien palvelujen alimitoitettu rahoitus, heikenevät edellytykset toteuttaa laajenevaa järjestämisvastuuta. Tämä voi käytännössä näkyä kotoutumiskoulutuksen saatavuuden heikkenemisenä ja palvelujen viivästymisenä.

Kunnat päättävät itse käytettävissä olevien resurssien kohdentamisesta, minkä vuoksi kotoutumiseen kohdistuvat leikkaukset voivat heijastua kotoutumispalvelujen lisäksi myös laajemmin kunnan muiden palveluiden, kuten sivistyspalveluiden, resursseihin sekä lisätä paineita verojen tai asiakasmaksujen korotuksiin. Mikäli kunnille kohdistuvaa rahoitusta vähennetään merkittävästi, tulee samanaikaisesti arvioida kuntien tehtäviä ja velvoitteita sekä keventää niitä vastaavasti.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen ja alkuvaiheen palveluprosessin muutokset.

Hallituksen esityksessä esitetään kotoutumisen tavoitteiden selkeyttämistä ja velvoittavuuden lisäämistä korostamalla maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan. Kotoutumisen tavoitteiden selkeyttäminen on kannatettavaa.

Velvoitteiden näkökulmasta maahanmuuttajalla on jo laajasti säädettyjä velvollisuuksia, joiden laiminlyönnin seurauksista työttömyysetuuksiin, yleis- ja toimeentulotukeen on jo nykyisin säädetty. Hallituksen esityksessä ehdotetut lisäykset kotoutumisen velvoittavuuden korostamiseksi eivät merkittävästi muuta nykytilaa ja aidosti lisää velvoittavuutta.

Esityksessä ehdotetaan myös, että osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä laadittaisiin myös kotoutumissuunnitelma. Käytäntö vastaa pitkälti monissa kunnissa jo nyt noudatettuja toimintatapoja. Muutos ei siten aiheuta merkittäviä toiminnallisia muutoksia eikä olennaisia taloudellisia vaikutuksia.

SUOMEN KUNTALIITTO